רבי ישמעאל פרק רביעי עבודה זרה נז.

לי משכחנא סגא דאסר כר' נתן. יין בהנאה כמגעו של עובד כוכבים אע"פ שלא נסכו לעבודת כוכבים דמיסור לא הוי [1](אסור בהנאה) אלא על ידי שכשוך: **מדדו.** עובד כוכבים ליין של ישראל אין ביד שהכנים ידו וחזרו ונתוכו לשער כמה יין יש בו כמו שעושין בקנה שקורין פייל"א: **יאמר.** [2] דסיין דלא נתכוין לנסך: **כר"ש.** דסתי מגע של עובד כוכבים שלא נתכוין לנסך [3]: **אף בשפיה.** כדקתני מתניתין [4] נפל לבור ועלה כו' ר' שמעון מתיר אף בשפיה: **סיעוק בן יומו.** אלמא לא בעינן כווונה: **שמלו ולא טבלו.** דקיימא לן ביבמות (דף מו.) לעולם אינו גר עד שימול וישבול: **וכן בני השפחות.** אע"פ שנולדו בבית ישראל ולא גדלו בין העובדי כוכבים בעו מילה וטבילה. וכשלא טבלה אמו מתחלה קמיירי דאי טבלה אמו אינהו למה להו טבילה: בשוק

דאי משכחנא תנא דאסר כרבי נתן אוסרינה אפי' בהנאה דתניא מדדו בין ביד בין ברגל ימכר ר' נתן אומר ביד אסור ברגל מותר אימר דאמר ר' נתן ביד ברגל מי אמר אלא דאי משכחנא תנא דשרי [5]כר"ש אישרייה אפי' בשתייה ההוא עובדא דהוה בבירם דההוא עובד כוכבים דהוה קא סליק בדיקלא ואייתי לוליב' בהדי דקא נחית נגע [6] בראשה דלוליבא בחמרא שלא בכוונה [7]אשרייה רב לזבוניה לעובדי כוכבים אמרו ליה רב כהנא ורב אסי לרב והא מר הוא דאמר [8]תינוק בן יומו הוא עושה יין נסך אמר להו אימור דאמרי אנא [9]בשתייה בהנאה

מי אמרי גופא אמר רב תינוק בן יומו עושה יין נסך איתיביה רב שימי בר חייא לרב [10]הלוקח עבדים מן העובדי כוכבים שמלו ולא טבלו וכן בני השפחות שמלו ולא טבלו רוקן ומדרסן בשוק טמא ואמרי לה טהור יינן [11]גדולים עושים יין נסך קטנים אין עושים יין נסך ואלו הן גדולים ואלו הן קטנים גדולים יודעין בטיב עבודת כוכבים ומשמשיה קטנים אינם יודעין בטיב עבודת כוכבים ומשמשיה קתני מיהת גדולים אין קטנים לא תרגמה [12]אבני שפחות הא וכן קאמר ארוקן ומדרסן הניחא למאן דאמר טמא אלא למ"ד טהור מאי איכא למימר הא קמ"ל עבדים דומיא דבני שפחות מה בני שפחות מלו ולא טבלו הוא דעושין יין נסך מלו וטבלו לא [13]אף עבדים כן לאפוקי מדרב נחמן אמר שמואל דאמר רב נחמן אמר שמואל הלוקח עבדים מן העובדי כוכבים אע"פ שמלו וטבלו עושין יין נסך עד שתשקע עבודת כוכבים מפיהם קמ"ל [14]דלא גופא אר"נ אמר שמואל הלוקח עבדים מן העובדי כוכבים אע"פ שמלו וטבלו עושין יין נסך [15]עד שתשקע עבודת כוכבים מפיהם וכמה א"ר יהושע בן לוי עד שנים עשר חדש איתיביה רבה לר"נ הלוקח עבדים מן העובדי כוכבים שמלו ולא טבלו וכן בני השפחות שמלו ולא טבלו רוקן ומדרסן בשוק

דאי משכחנא תנא דאסר כר' נתן כו'. תימה הא איכא תנא דתמתיתין (דף ס:) דקתני מדדו בקנה ימכר משמע הא ביד אסור בהנאה וי"ל דתמני' ה"ה דביד שרי בהנאה והא דקתני בקנה היינו משום ר"ש דשרי בשתיה ולא שרי אלא בקנה: **אימור** דא"ר נתן ביד ברגל מי אמר. יש שהיו רוצים לתמוה [16] אמר דמדקאמר לשון אמר משמע שלא פירשו בדבריו לאיתויי חילוק בין יד לרגל ולאיתא דהא ולאי שפירשו בדבריו וכ"י מייסב הגירסא דמתמלה היה סובר דלהכי אוסר ר' נתן מדידה ביד משום דגזר אטו שכשוך ביד אבל מדידה ברגל מותר דליכא למיגזר אטו שכשוך ביד מיהו בשכשוך ברגל אסר דגזר אטו שכשוך ביד ודריסה ברגל אסורה דמשכינן לה כשכשוך ברגל ודמי לימור דא"ל נתן ביד פירוש ושם גזר מדידה אטו שכשוך ברגל מי אמר דשם לא יגזור כלל ואפי' שכשוך ברגל נמי שרי דמדמי ליה למדידה ברגל:

אי אשכחנא תנא דשרי כר"ש כו'. פירש הקונטרס דשרי מגעו שלא נתכוין לנסך אף בשתיה דקתני מתני' (לקמן ס:) נפל לבור ועלה כו' ימכר ר"ש מתיר פירוש בשתיה דשרי מגעו של עובד כוכבים שלא נתכוין לנסך בשתיה והקשה הר"ר אלחנן דלמא הא דשרי ר"ש בשתיה היינו דוקא נגיעה על ידי דבר אחר כמו מדידה דקנה אבל נגיעה דגופו כי הכא דדורכו ברגל מנלן דשרי רבי שמעון וי"ל דסבירא ליה לשמואל אליבא דר' שמעון דלא חשבינן שכשוך ברגל אלא כמו מדידת קנה היכא שתופסו בידו דשרי ר' שמעון אף בשתיה ועוד יש לומר דסבר שמואל דכל מה שמתיר ר"ש בהנאה שרי

נמי בשתיה וכיון דלא משכחן דאסר מדידה ברגל בהנאה הוא הדין בשתיה: **ה"ג** ברוב הספרים בהדי דקא נחית נגע בראשא דלוליבא בחמרא **שלא** בכוונה. ולפי גירסא זו משבינן מגע עובד כוכבים על ידי דבר אחר כמו מגע עובד כוכבים בגופו ולפי דה"ל הכא שלא בכוונה שרית [17](אף) בהנאה וכהכי נחמא דמדמו ליה רב כהנא ורב אסי לתיעוק בן יומו וכן לקמן (דף נח:) דפריך והא קנגע בנטלא פירוש שאבא היין מן הגיגית בנטלא ונגע ע"י הנטלא והוה לו מגע עובד כוכבים ע"י דבר אחר שלא בכוונה דאסור בשתיה כמו נגע בראשא דלוליבא וכן לקמן נמי (דף ס:) גבי כל שבזב טמא פירוש כגון אם נגע עובד כוכבים בין בידו בין בקנה עושה יין נסך דדומיא דהכי בזב מטמא אלמא חשיב מגע עובד כוכבים ע"י דבר אחר כמו מגע עובד כוכבים בגופו כל שבזב טהור בעובד כוכבים אינו עושה יין נסך פירוש כמו זריקה ופריך עלה מהניא דנטל מבית חבקה בחמתו לבור דהכשיריהו בחמתו אין שלא בחמתו לא אף על פי שעל ידי זריקה היא ומסיק דקאזיל מיניה ומייניה ופירש רש"י שהיה מתגלגל עד סמוך לבור ולא הוי זריקה ממש הלכך שלא בחמתו לא דהוי מגע על ידי ד"א וקשיא לפי זה מדא דבבר מימה הוא לומר דחשבינן מגעו ע"י ד"א דלא הוי אלא שלא בכוונה כמו מגעו בגופו שלא בכוונה ליאסר בשתיה וכל ההלכות מוכיחות לקמן דשרי אף בשתיה מדמתרץ לקמן גבי פירכא דנטלא בעובדא דר' יוחנן ור' יוסי לא גריכא דמוריק אריקי פירוש והוה ליה כמו שלא בכוונה ולא גזור אף לשתיה ועוד קשיא דהיכי הוה ס"ד דרב כהנא ורב אסי לאסרו אף בהנאה הא מתני' היא מדדו בקנה דאפילו לרבנן ימכר ואע"ג דהוי התם מגע ע"י דבר אחר כבוונה מיהו הא לא קשיא דשמא היו סבירי דרב אית ליה כר' נתן דאמר מדדו ביד אסור בהנאה ואפשר נמי מדידה דקנה או נגיעה דקנה כמו מדידה או נגיעה בידו ואע"ג דבמדידה איכא כוונת מגע ובנגיעה ברשא דלוליבא ליכא כוונת מגע מ"מ היו סבורים דאין לחלק לר' נתן בין שלא כוון לנגוע ובין בלא כוונת ניסוך דדא ודא אסר ר' נתן בהנאה ורב השיב להם אימר דאמרי אנא בשתיה בהנאה מי אמרי פירוש ואפי' ר' נתן נמי יהא מודה בזה כיון דליכא כוונת מגע מיהו קשיא דרב אדרב דהיכי אסר הכא (18) ברשא דלוליבא נחמרא בשתיה הא איהו פסיק לקמן הלכה כר"ש ור"ש שרי אפי' כי איכא כוונת מגע כיון דהוי על ידי דבר אחר וכל שכן הכא דליכא כוונת מגע דנשתרי ועוד קשיא מהניא דלקמן דקאמר דקאזיל מיניה ומייניה פירוש שהיה נוגע בחבית עד שנפל לבור ולפיכך הכשיריה בחמתו משום דהוי מגע עובד כוכבים שלא בכוונה ע"י דבר אחר אע"ג דנגע ביה עד נפילתו לבור ואין לדחות דלקמן אינו אוחזו בידו אלא עד סמוך לבור ומכאן ואילך זריקה דאין זה לשון מייניה ומייניה ועוד דאם אינו אוחזה בידידתו לבור היכי דייק שלא בחמתו לא פי' אלא יאסר בשתיה והא כבי האי גוונא כזב אינו עומד לכך נראה לר"ת גירסת רבינו מנגאל והלכות גדולות וכן נמצא בתשובת הגאונים דלא גרס ברשא דלוליבא אלא נגע בחמרא והכהי אסר ליה רב בשתיה דהוה ליה מגע עובד כוכבים בגופו שלא בכוונה ולקמן לא גרס והא קא נגע בנטלא אלא והא קא נגע ביה אי נמי נוטל לפרס והא קא נגע ביין שבנטלא שהוא מלא על כל גדותיו אבל אם היה נוגע ביין על ידי נטלא מזה אינו מושם דשרי אפילו בשתיה והא דתנן מדדו בקנה יאסר שאני התם שמתכוין ליגע ורב כהנא ורב אסי שהיו סבורים דרב אסר מגע עובד כוכבים שלא בכוונה בהנאה סבירי דרב סבר כר' נתן דאסר מדידה ביד ומ"ד דהוא הדין אפילו אינו מתכוין ליגע וכן פסק רבינו חס הלכה למעשה דמגע עובד כוכבים על ידי ד"א שלא בכוונת מגע מותר בשתיה: **תינוק** בן יומו עושה יין נסך. פירוש ואסור בשתיה וא"ת היין דרב פוסק לקמן כר"ש מאי שנא תינוק בן יומו (19) מנפל לבור ועלה דשרי ר"ש וי"ל דסבר דבמגע תינוק ובשכשו איכא למיגזר אטו גדול אבל נפל לבור מוכחא מלתא דאינם לא שייך למגזר מידי: **גדולים** אין קטנים לא. וא"ת דלישני דאין עושין יין נסך ליאסר בהנאה כמו גדולים אבל בשתיה מיהא אסרי וי"ל דמדלא מפרש ליה בהדיא ש"מ דאפי' בשתיה לא אסרי ועי"ל דלישנא דאין עושין משמע בשתיה כי מילתיה דרב דקאמר עושה יין נסך והקשה הר"ר אלחנן דלישני ליה מלו שאני דהא לגבי עומאה קאמר טהור משום דמילה מועלת

[א] ואומר ר"י דשאני עומאה דחשו חכמים להפסד טהרות אבל לענין כל שאר דבריהם קי"ל דאינו גר עד שימול וישבול:

והא

מסורת הש"ס

(1) (לקמן ס:), (2) (תוספתא פ"ג ה"ד), (3) עי' תוס' לקמן ע"ב ד"ה עד שתשתקע, (4) (רש"ש ממ"ז), (5) ר"מ מוחק זה.

הגהות הב"ח

(6) נמ' נגע בראשא דלוליבא בחמרא: (7) רש"י ד"ה ימכר כיון כל"ל ותוס' ד' נמחק: (8) ד"ה כר"ש הל"א עם ד"ה אף בשתיה וכו' מתיר פי' אף בשתיה: (9) תוס' ד"ה אימור וכו' למתוק אימור דמדקאמר לשון אימור משמע: (10) ר"ה ה"נ נרוב וכו' דהיכי אסר הכא בנגע ברשא: (11) ר"ה תינוק וכו' בן יומו מהריבא שנפל לבור:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה גדולים. ולומר ר"י כשלמי כו'. נ"ב וכן הוא בתוספתא (עמ"ש רבינו פי"ד מ' קכ"ד ס"ק י"ל):

לעזי רש"י

פייל"א [פיי"ל]. מוט.

עין משפט נר מצוה

סח א מי' פי"ח מהל' מ"א הלכה ה טוש"ע י"ד סי' קכד סעיף כד וכגירסת התוספות כשם ר"ת ובה"ג ועי"ש:

סט ב ג מי' שם סמג לאוין קמת טוש"ע י"ד שם סעיף (ז) (ח):

ע ד מי' שם הלכה ו טוש"ע שם סעיף ד:

עא ה מי' שם טוש"ע שם:

ו ז (מי' שם הלכה ה טוש"ע שם סעיף ג):

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com